

GROEN IN

Auteur: Jacqueline van Wetten

► Zowel Heerlen als Amsterdam willen met groen de leefbaarheid in krachtwijken verbeteren. Bewonersparticipatie speelt een grote rol bij de realisering van de groene plannen. “Met groen geven we een positieve draai aan een negatieve ontwikkeling.”

Langgerekte plantsoenen met gras en heesters scheiden de portieketageflats in de Reimerswaalbuurt in Amsterdam-Osdorp. “De buurt is weliswaar groen, maar het is zichtgroen”, zegt Marjan Kootwijk, groenadviseur bij woningcorporatie Ymere. Ook het nabijgelegen Botteskerkpark, een buurtpark dat de Botteskerksingel en de Reimerswaalbuurt in Amsterdam-Osdorp met elkaar verbindt, wordt niet echt gebruikt door bewoners. “Behalve dan door diegenen die er hun hond uitlaten.” In de herstructureringsplannen voor de wijk is een nieuwe inrichting voor het versleten park inbegrepen. Ymere betaalt aan de renovatie van het park voor een groot deel mee. Door de vernieuwing (voor flats komt veel laagbouw terug, en alleen aan de randen van de wijk verschijnt hoogbouw) wordt het bestaande groen deels minder openbaar toegankelijk. “Daar staat tegenover dat de pleinen en het buurtpark opnieuw worden ingericht, zodat ze beter voldoen aan de behoeften van de bewoners.” Heel anders is de situatie in Heerlen. De Limburgse stad kampt met een teruglopend bevolkingsaantal en vergrijzing. De etagewoningen en krappe rijtjeshuizen in de krachtwijk Meezenbroek-Schaesbergerveld-Palemig (MSP) zijn niet meer in trek, waardoor leegstand en verloedering op de loer liggen. Om dat voor te zijn, worden een aantal verouderde woonblokken gesloopt. De vrijgekomen ruimte wordt benut voor het verbreden van de wegen, én voor de aanleg van groen in de vorm van pocketparken.

Tijdelijke parkjes

“Het is een experiment”, vertelt Lex Smeets, wethouder ruimtelijke ordening van de gemeente Heerlen. De

gemeente heeft nog niet voor 100 procent voor ogen hoe die wijk er uit moet gaan zien. “De tijd die nodig is om definitieve herstructureringsplannen te bedenken, overbruggen we door nu alvast tijdelijke parkjes aan te leggen. Misschien zeggen we over vijf jaar ‘laat liggen dat pocketparkje want het gaat fantastisch’, maar het kan ook zijn dat het niet blijkt te werken. Dan moeten we iets anders verzinnen.”

Inmiddels zijn in MSP twee pocketparken aangelegd en in gebruik genomen. In totaal wil Heerlen vier van dergelijke parkjes realiseren in deze krachtwijk. De oppervlakte van elk park varieert van zo'n 1.500 tot 2.500 vierkante meter. Om de invulling af te stemmen op de behoeften van de buurtbewoners, worden avonden gehouden waar bewoners hun voorkeuren en wensen kenbaar kunnen maken. Deze sessies worden begeleid door kunstenaars uit de regio. Kunstenaar Karin Peulen maakte aan de hand van de ideeën van zo'n 35 omwonenden twee schetsvoorstellen. De bewoners kozen daarna zelf het ontwerp dat wordt uitgevoerd.

In het definitieve ontwerp voor het pocketparkje aan de Colijnstraat is een groot kruitplein opgenomen. Daarnaast is er een pleintje met bankjes in de luwte waar ouderen rustig kunnen zitten en wordt voor de kinderen een plek met speeltoestellen aangelegd. Als beplanting is onder andere gekozen voor lavendel, een smulhaag met aalbessen, bramen, bosbessen en frambozen en 27 bijzondere bomen. Smeets benadrukt dat het de voorkeuren van de bewoners zijn die worden gerealiseerd. “Het is hun park. De gemeente heeft nul inspraak.” Buurtbewoonster Margot Verhoog was vanaf dag één betrokken bij de aanleg. Ze toont zich

tevreden met het resultaat. “We hebben gekozen voor een overzichtelijke inrichting waar iedereen, kleine kinderen, jeugd en ouderen, een eigen plekje kan vinden. Gelukkig is ook de oude plataan bewaard gebleven. Die boom geeft het plein meteen karakter.” Ook is ze te spreken over de verbeterde contacten binnen de wijk. “Sinds de aanleg van het parkje, doen we meer samen en dat zorgt voor een positieve sfeer.” Smeets: “De sociale winst is groot. En dat is voor ons als gemeente het allerbelangrijkst. Een sloopwijk die dreigt af te glijden is geen fijne woonomgeving. Met groen geven we een positieve draai aan een negatieve ontwikkeling.”

Wensen

Bewonersparticipatie speelde ook een grote rol bij het maken van het ontwerp voor het Botteskerkpark in Amsterdam-Osdorp. De gemeente, onderzoeksinstituut Alterra, woningcorporatie Ymere en het opbouwwerk uit de buurt onderzochten in het najaar van 2003 de wensen van verschillende groepen bewoners in de

1. Situering Botteskerkpark in het herstructureeringsgebied Osdorp Midden Noord.
2. Plankaart Definitief Ontwerp Botteskerkpark.
3. Oriëntatie buurten in Osdorp Midden Noord.
4. Verknoping van water en groen.

- A. Situering krachtwijk Meezenbroek-Schaesbergerveld-Palemig.
- B. Plankaart Meezenbroek-Schaesbergerveld-Palemig.
- C. Stedenbouwkundige visie Meezenbroek-Schaesbergerveld-Palemig.
- D. Pocketpark Colijnstraat in Meezenbroek-Schaesbergerveld-Palemig.

KRACHTWIJKEN

wijk Osdorp Midden Noord. De behoeften van kinderen, jongeren, ouderen, vaders en moeders van verschillende komaf, bleken erg uiteen te liggen. Terwijl Turkse en Marokkaanse vrouwen houden van goed onderhouden bloemperken en open groen zodat ze hun kinderen goed in de gaten kunnen houden, geven kinderen de voorkeur aan een natuurlijke speelplek met zand, water, schommels en klimrekken. Ouderen willen graag een rustige plek met bankjes om op te zitten. Door in het definitieve ontwerp het park in verschillende zones in te delen vond Karres en Brands Landschapsarchitecten een oplossing om aan zoveel mogelijk wensen tegemoet te komen.

"Het Botteskerkpark is nu een saai, monotoon park met gras en vooral veel populieren en wat vleugelnoten, iepen, kastanjes en eiken", vindt Kootwijk. "Alleen op het nog niet zo lang geleden aangelegde Cruiff Court komen veel kinderen af." Om het park aantrekkelijker te maken voor meerdere gebruiksgroepen voegden Karres en Brands een avontuurlijke, groene natuur-

speelplek voor kinderen, een speelplek voor de allerkleinsten en een vernieuwde dierenweide toe. Voor ouderen is er een rustige zitplaats bij de bloementuin met fontein. Het participatietraject verliep niet zonder slag of stoot, vertelt Uta Krause van Karres en Brands. Tijdens het traject werden twee nieuwbouwcomplexen opgeleverd. De nieuwe bewoners daarvan, bleken niet op de hoogte van de plannen voor de renovatie van het park. Met name de komst van een kinderspeeltuin en het kappen van een groot aantal bomen vielen de nieuwkomers rauw op het dak. Terwijl het ontwerp voor het park eigenlijk al klaar lag, stapten de nieuwe bewoners naar de rechtbank om invloed te krijgen op de besluitvorming over het park. Met resultaat. Opnieuw moesten de bewoners, stadsdeelmedewerkers en landschapsarchitect om tafel om te komen tot een definitief ontwerp.

Met frisse tegenzin, erkent Krause. "Dat gebruikers zo intensief en direct participeren in het ontwerpproces zoals hier is gebeurd, is bijzonder. Er ontstonden

felle discussies tussen gebruikers onderling, en tussen gebruikers en ontwerpers." Het leidde tot veel veranderingen in het ontwerp. Om bomen te sparen, zijn paden verlegd en smaller gemaakt. "Maar gelukkig bleven het concept en de ontwerpprincipes waarvan we uitgingen, overeind. Bijvoorbeeld als het gaat om de lange zichtlijnen in het park die ruimte scheppen." Uiteindelijk is het wel een beter plan geworden, vindt de landschapsarchitect. "Juist omdat het huidige definitieve ontwerp beter rekening houdt met alle wensen en belangen van gebruikers en omwonenden. Mensen waren erg betrokken en zijn dat nog steeds. Voor de directe leefomgeving is dat goed." Kootwijk is het daarmee eens. "Het vernieuwde park is een aanwinst en wordt door de bewoners erg gewaardeerd. Het maakt de leefbaarheid van de wijk alleen maar beter." ◀

Jacqueline van Wetten is zelfstandig journalist.

